



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 575/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenskej republiky**, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, Pribinova 2, Bratislava, konajúcej poverenou zamestnankyňou Mgr. Barborou Bartovičovou, proti rozsudku Okresného súdu Martin č. k. 14 C 161/2003-1068 z 15. decembra 2016, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 252/2017-1122 z 23. mája 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 306/2019 z 28. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Napadnuté rozhodnutia navrhuje zrušiť a vrátiť vec súdu prvej inštancie.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutých rozhodnutí vyplýva nasledujúci stav veci:

2.1. Sťažovateľka mala procesné postavenie žalovanej v 1. rade v konaní o ochranu osobnosti popri žalovanému v 2. rade, ktorým bolo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), kde žalobcami boli [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej spolu len „žalobkyne“). Konanie o predmetnej žalobe žalobkyní bolo vedené na Okresnom súde Martin (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 14 C 161/2003. O žalobe naposledy rozhodol okresný súd rozsudkom z 15. decembra 2016, ktorým prvým výrokom konanie o časti žaloby zastavil, druhým výrokom určil, že právo žalobkyní

v 2. a 3. rade na ochranu osobnosti odpočúvaním telefonických hovorov bez zákonného dôvodu sťažovateľkou porušené bolo. Ďalšími výrokmi žalobu žalobkýň v 2. a 3. rade proti ministerstvu okresný súd zamietol, určil výšku náhrady nemajetkovej ujmy žalobkýň v 2. a 3. rade, vo zvyšku žalobu žalobkýň na zaplatenie nemajetkovej ujmy zamietol a rozhodol aj o nároku na náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia dospel k záveru, že žalobou uplatnené nároky vo vzťahu k sťažovateľke sú dôvodné, keďže došlo k odpočúvaniu telefonických hovorov žalobkýň bez zákonného dôvodu, čím zároveň došlo k zásahu do ich osobnostných práv a práva na súkromie. Preto považoval za dôvodné priznať aj náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu určenom výrokmi rozsudku. Vo vzťahu k ministerstvu žalobu žalobkýň zamietol z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, pretože nároky žalobkýň nevznikli zo záväzkových vzťahov súkromnoprávnej povahy a ministerstvo v danom prípade vykonávalo pôsobnosť ústredného orgánu štátnej správy v zmysle § 11 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Konštatoval, že ak v dôsledku konania ministerstva vznikla zodpovednosť vo vzťahu k žalobkyniam, tak vznikla štátu – sťažovateľke, v mene ktorej konalo ministerstvo, a nie samotnému ministerstvu ako právnickej osobe. V danom prípade ministerstvo, keď realizovalo odpočúvanie, vystupovalo ako organizačná zložka štátu v jeho mene, preto štát zodpovedá za ministerstvo a pasívne legitimovaným v konaní je sťažovateľka (bod 16). K opakovanej námietke sťažovateľky o nedostatku jej pasívnej vecnej legitímácie v spore s poukazom na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu a ústavného súdu okresný súd doplnil, že v danom prípade bola vecne legitimovaná sťažovateľka, pretože ide o tzv. negatívnu povinnosť štátu spočívajúcu v obmedzení zásahov verejnej moci do súkromného života každého nositeľa tohto práva, teda vytvoriť podmienky, ktoré by znemožňovali neoprávnené zásahy verejnej moci do práva na súkromie, ako to vyplýva aj z nálezov ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 80/08 (nálezhom boli rozhodnutia, ktorými bol udelený súhlas na odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky mobilného telefónu vedeného na meno [REDAKOVANÉ], pozn.). V danej situácii treba rozlišovať, kedy štátny orgán koná v mene štátu, od prípadov, kedy koná vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť. Poukázal tiež na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 38/2011, ktoré v podstatnom konštatovalo, že ak došlo k zásahu do osobnostných práv pri výkone súdnej alebo inej verejnej moci, treba otázku pasívnej vecnej legitímácie riešiť analogicky ako v konaniach týkajúcich sa zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a pripomenul, že v občianskom súdnom konaní je povinnosťou súdu objasniť, ktorý subjekt (štátny orgán alebo iná právnická osoba) je oprávnený za žalovaný štát v konkrétnej právnej veci konať, a to, kto za štát koná v rozsahu svojej pôsobnosti, nie je otázkou vecnej legitímácie štátu v konaní (bod 89). Vychádzajúc z uvedeného, okresný súd dospel k záveru o pasívnej vecnej legitímácii sťažovateľky v spore.

2.2. Sťažovateľka nespokojná z rozsudkom súdu prvej inštancie podala odvolanie, kde okrem iného opätovne namietala nedostatok svojej vecnej legitímácie, v ktorom videla nesprávne právne posúdenie veci. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) o odvolaní sťažovateľky rozhodol rozsudkom č. k. 4 Co 252/2017-1122 z 23. mája 2018, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil a žalobkyniam priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. K námietke sťažovateľky týkajúcej sa vecnej legitímácie uviedol, že s touto otázkou sa už odvolací súd vysporiadal vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí (vo vzťahu k žalobkyni v 1. rade

bol už spor právoplatne ukončený, pozn.). Zopakoval argumentáciu o tzv. negatívnej povinnosti štátu (pozri predchádzajúci bod uznesenia) a poukázal aj na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 274/05, ktorý tiež v prípade nezákonných odposluchov považuje za zodpovednostný subjekt štát. K sťažovateľkou namietaným rozhodnutiam najvyššieho súdu uviedol, že vo veci sp. zn. 3 Cdo 134/2007 žalovaným nebol štát a vo veci išlo o iný predmet konania a iné skutkové vymedzenie nároku a vo veciach sp. zn. 3 Cdo 201/2007 a sp. zn. 3 Cdo 176/2012 bol žalovaný aj štát, avšak tieto konania sa týkali nároku na ochranu osobnosti založeného na odlišných skutkových okolnostiach (bod 59). Vychádzajúc z uvedeného, odvolací súd dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je náležite odôvodnený po právnej, ako aj skutkovej stránke, preto odvolacie námietky sťažovateľky vyhodnotil ako nedôvodné (bod 67).

2.3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), v ktorom namietala, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uplatniť procesné práva, došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces z dôvodu, že súdy nižších inštancií arbitrárnym spôsobom odmietli jej argumentáciu týkajúcu sa nedostatku jej vecnej legitímácie v spore a dospeli k nesprávnemu ustáleniu pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľky v konaní.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) dovolanie sťažovateľky odmietol napadnutým uznesením č. k. 2 Cdo 306/2019 z 28. marca 2022. Pri uplatnenom dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) CSP z dôvodu nesprávneho záveru o jej pasívnej legitímácie v spore uviedol, že záver odvolacieho súdu o tom, že strana v konaní (nie) je pasívne vecne legitimovaná, predstavuje otázku spadajúcu pod právne posúdenie veci. Dovolací súd v odôvodnení svojho uznesenia ďalej poukázal na viaceré skoršie rozhodnutia, v zmysle ktorých realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením a nezakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 CSP, na ktorom názore zotrval aj v zmysle judikátu R 24/2017 a ďalšie najvyšším súdom označené rozhodnutia dovolacieho súdu (bod 14). Konštatoval, že sťažovateľkou tvrdená vada nie je daná, preto dovolanie odmietol ako procesne neprípustné [§ 447 písm. c) CSP].

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka v sťažnosti rozsiahlo argumentuje v prospech porušenia svojich práv napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie, napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, pričom odôvodnenie a závery súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu týkajúce sa pasívnej vecnej legitímácie považuje za arbitrárne, nedostatočné a vecne nesprávne. Svojím obsahom ide o totožnú argumentáciu, ktorú sťažovateľka uplatnila už v priebehu konania pred všeobecnými súdmi, najmä však pred dovolacím súdom v rámci svojho dovolania. Pokiaľ ide o odôvodnenie namietaného porušenia svojho označeného práva rozhodnutím dovolacieho súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka v sťažnosti zotrvala na svojom právnom posúdení veci, z čoho vyvodzovala porušenie svojho práva na spravodlivý proces nedostatočným a arbitrárnym prístupom dovolacieho súdu pri posúdení jej výhrad a námietok vznesených v dovolaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je posúdenie, či všeobecné súdy dali dostatočné a ústavne konformné odpovede na relevantné otázky súvisiace s predmetom sporu, ako aj tam uplatnenú argumentáciu.

III.1. K porušeniu označeného práva napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie a rozsudkom krajského súdu

6. Proti napadnutému rozsudku súdu prvej inštancie bola sťažovateľka oprávnená podať odvolanie a proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie, čo aj využila. Odvolanie a rovnako aj dovolanie predstavovali účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého odvolací a najvyšší súd poskytovali ochranu právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľka namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru rozsudkom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu. Uvedené sa týka posúdenia jej námietok (namietanej arbitrárnosti, pozn.) údajne zakladajúcich dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

7. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu

8. Sťažnostná argumentácia, ako už bolo konštatované, bola v podstatných námietkach identická s dovolacou argumentáciou, na ktorú dovolací súd poskytol relevantné odpovede. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu odôvodnení rozhodnutí vo veci konajúcich súdov, považuje riešenie za ústavne akceptovateľné, pričom na rozdiel od sťažovateľky považuje odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov za dostatočné, argumentačne konzistentné, rešpektujúce na vec dopadajúcu právnu úpravu v kontexte rozhodných skutočností. Pokiaľ ide o vyhodnotenie dôvodu prípustnosti dovolania sťažovateľa podľa § 420 písm. f) CSP ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie poskytlo sťažovateľke dostatočné a ústavne konformné odpovede na všetky námietky súvisiace s predmetom sporu aj v časti tvrdenej vady odňatia možnosti konať pred súdom z dôvodu namietanej arbitrárnosti záveru o jej pasívnej legitímácii v spore, preto konštatuje, že dovolací súd dospel k ústavne udržateľnému záveru o neexistencii tohto dôvodu prípustnosti dovolania.

9. Záver najvyššieho súdu, že otázka pasívnej legitímácie v spore je v princípe právnou otázkou, ktorá vyplýva z hmotného práva a rozhodných skutočností veci, možno považovať za ústavne

udržateľný. Vzhľadom na rozhodnú skutočnosť, že subjekt – pôvodca zásahu nepochybne aktívne konal a vystupoval v mene Slovenskej republiky ako orgán verejnej moci, sa záver o pasívnej vecnej legitímácii sťažovateľky v spore javí ako dostatočne odôvodnený. Ústavný súd k veci dodáva, že pokiaľ sťažovateľka spochybňovala podľa jej názoru nesprávny záver konajúcich súdov o jej vecnej legitímácii v spore, pre účinné využitie dovolania z hľadiska jeho prípustnosti bolo podľa názoru ústavného súdu vhodnejšie založiť prípustnosť svojho dovolania na nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to sťažovateľka správne vymedzila vo svojom odvolaní.

10. Ústavný súd tak dospel k záveru, že neexistuje relevantný súvis medzi namietaným právom sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie na jednej strane a napadnutým uznesením dovolacieho súdu na strane druhej. Na základe uvedeného sťažnosť sťažovateľky v tejto časti namietaných práv odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

11. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu